

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ

**EBOLA VİRUSU XƏSTƏLİYİNƏ
QARŞI EPİDEMİOLOJİ
TƏHLÜKƏSİZLİK TƏDBİRLƏRİ**
(yoluxma halları təsdiqlənməmiş ölkələr üçün)

BAKİ
oktyabr 2014

Ebola virusu xəstəliyinə qarşı epidemioloji təhlükəsizlik tədbirləri (yoluxma halları təsdiqlənməmiş ölkələr üçün)

İlkin nəzarət Tədbirləri

Qabaqlayıcı tədbirlər

1. Aşağıda qeyd edilmiş məntəqələrdə ilkin həyəcan sistemləri təşkil edilməlidir:
 - o Yoluxma halları təsdiq edilmiş ölkələr ilə Əsas quru sərhəd keçid məntəqələrində;
 - o Böyük şəhərlərdə, aeroportlar, dəniz limanları, həmçinin səhiyyə müəssisələri və xüsusilə də böyük xəstəxanalarda.

Həyəcan sistemi (xəstəliyin ilkin əlamətləri və simptomlarını aşkar etmək və halların müəyyən etmək sahəsində təlim keçmiş işçi heyət) Ebola virus xəstəliyi (EVX) hallarının təsdiq edildiyi ölkələrdən gələn xəstələr haqqında məlumat verməli və diaqnoz təsdiq edilməmiş, xəstəliyə şübhəli halların hansı kateqoriyaya aid olmasını müəyyən etməlidir (bax, aşağıda).

2. Çevik Cavab Komandası (ÇCK) - infeksiya hallarının müəyyənəndirilməsi, məlumatların çevik ötürülməsi, infeksiyanın qarşısının alınması və nəzarətə götürülməsi mövzularında təlimlərdən keçməlidir;
3. Tam təchiz edilmiş təcrid yerləri (karantin zonaları), infeksiyanın qarşısının alınması və nəzarətə götürülməsi üzrə təlim keçmiş müvafiq işçi heyət formalaşdırılmalıdır;
4. ÜST tərəfindən qəbul edilmiş milli və ya beynəlxalq İstinad Laboratoriyası müəyyənəndirilməlidir.

Həyəcan sistemi potensial EVX-yə yoluxma halı müəyyən etdikdə (sağ və ya letal nəticələnmiş) aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilməlidir:

- İlkin nəzarət tədbirlərini dərhal başlamaq məqsədilə ÇCK müəyyən edilmiş infeksiya hadisəsi olan əraziyə/sahəyə göndərilməlidir.

Əgər müəyyən edilmiş infeksiya hadisəsi ARAŞDIRMA PROSESİNDƏ OLAN HAL kateqoriyasına aid olarsa:¹

1. Xəstəni (və ya cəsədi) təcrid etmə yerlərinə köçürün.
2. Xəstə ilə təmasda olan (aşağıdakı tərifə bax) şəxsləri araşdırın; onları aparılacaq tibbi araşdırmanın vacibliyi haqqında məlumatlandırın. Bu şəxslər də təcrid edilməli və müşahidə olunmalıdırlar; onlarda xəstəliyin simptomları aşkar edilərsə dərhal müvafiq müalicə ilə təmin edilməlidirlər.

¹ Aşağıdakı tərifə bax.

² WHO guidelines on drawing blood: best practices in phlebotomy. Geneva: World Health Organization, 2010. Available at: http://who.int/injection_safety/sign/drawing_blood_best/en/ and How to safely collect blood samples from persons suspected to be infected with highly infectious blood-borne pathogens (e.g. Ebola). Geneva: World Health Organization, 2014. Available at: <http://who.int/csr/resources/publications/ebola/blood-collect-en.pdf>.

³ In-country shipment: How to safely ship human blood samples from suspected Ebola cases within a country by road, rail and sea. Geneva: World Health Organization, 2014. Available at: <http://who.int/csr/resources/publications/ebola/blood-shipment-en.pdf>.

3. Araşdırma prosesində, sosial, mədəni adətləri və ierarxiyalara hörmətlə yerli icmalar ilə əlaqə və ünsiyyət qurun.
4. Təcrid yerlərində bioloji material nümunələrini toplayın və əvvəlcədən müəyyən edilmiş/ÜST tərəfindən tanınmış laboratoriyaya göndərin³.

Laborator nəticələri aldıqda (24 - 48 saat)

1. Laborator müayinələrin nəticələri virusun mövcudluğunu təsdiq edibsə, yəni nəticələr müsbətdirsə, bu təsdiqlənmiş xəstəlik halı hesab edilir. Dərhal müvafiq cavab strategiyasını icrasına başlayın; xəstənin kontakta olduğu şəxslər üçün kontakt tarixindən sonrakı 21 gün ərzində gündəlik tibbi müalicə daxil olmaq şərti ilə müvafiq tədbirləri həyata keçirin. Bu şəxslər də təcrid edilməli və onlarda simptomlar müşahidə edildikdə dərhal müvafiq müalicə və qulluqla təmin edilməlidirlər.
2. İlk testin nəticəsi Ebola virusuna görə mənfi olduqda, xəstələr təcrid mərkəzində saxlanılmalı və sonra ki 24 saat ərzində yenidən nümunə götürülərək ikinci müayinə üçün göndərilməlidir. İkinci nəticə də mənfi olduqda, vəziyyəti yenidən qiymətləndirilməli və xəstəliyin digər mümkün səbəbləri aydınlaşdırılmalıdır. Xəstə ilə kontakta olmuş şəxslər üzərində nəzarət və müşahidə dayandırıla bilər.

Beynəlxalq Tibbi-sanitariya Qaydalarına (BTSQ) əsasən ÜST-nin məlumatlandırılması

BTQS üzrə Milli Koordinator vasitəsilə aşağıda göstərilmiş hallarda ÜST 6 saat ərzində məlumatlandırılmalıdır.

1. Laborator testlər nəticəsində təsdiq edilmiş hər hansı bir xəstəlik hadisəsi müəyyən olunduqda.
2. Yoluxmaya şübhəli və ya diaqnoz təsdiq edilmiş xəstə şəxs/şəxslərlə təmasda olmuş yoluxma yüksək şübhə doğuran xəstə olduqda, yəni, araşdırma prosesində olan kateqoriyaya aid xəstə olduqda. Laborator müayinələrin nəticələri (mənfi və ya müsbət) haqqında məlumat verilməlidir.

ARAŞDIRMA PROSESİNDƏ OLAN HAL – tərif

ARAŞDIRMA PROSESİNDƏ OLAN HAL dedikdə – Ebola virus xəstəliyinə görə ən azı bir təsdiq edilmiş hal qeydə alınmış ölkəyə son 21 gün ərzində səfər etmiş və ya orada qalmış, və aşağıda göstərilmiş simptomlar rast gəlinən vəziyyət nəzərdə tutulur:

- Yüksək qəfil hərarət və ən azı burada qeyd edilmiş simptomlardan üçü: başağrısı, qusma, diareya, iştahanın itməsi/anoreksiya, letargiya, qarınağrıları, əzələ və oynaq ağrıları, udma problemləri, tənəffüs problemləri, hiçqırma

VƏ YA

- İzah olunmayan qanaxma/qansızma

VƏ YA

- Qəfil və ya səbəbi məluma olmayan ölüm

Təmasda olan şəxsin tərifı

Təmasda olan şəxs dedikdə - Ebola virus xəstəliyinə yoluxma halı təsdiqlənmiş və ya şübhəli bilinən şəxs ilə aşağıda göstərilmiş yollarla yoluxduğu ehtimal olunan şəxs nəzərdə tutulur:

- Xəstə ilə eyni evdə gecələmək
- Xəstəlik müddətində xəstə ilə bilavasitə fiziki kontaktda olmaq
- Dəfn mərasimi və ya basdırılma prosesində xəstənin cəsədi ilə təmasda olmaq
- Xəstənin qanı və digər bədən mayələrinə toxunmaq
- Xəstənin paltar və mələfəsinə toxunmaq
- Xəstə tərəfindən döşlə əmizdirilən uşaq

Ailə üzvləri, dostlar, iş yoldaşları və tibbi heyət ən çox riskə məruz qalan hesab olunur.

QEYD: Bu sənəd Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının tövsiyələri əsasında hazırlanmışdır.